

ครั้งที่ 362/1 กับพระที่ : ศธทต ๑๕๕

ร่างฯ คณะอนุกรรมการร่างฯ เสนอ กรธ. วันพุธ ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ และการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ (การลงโทษจำคุกฐานละเมิด
อำนาจศาล) และมาตรา ๓๔ (การแสดงความคิดเห็นต่อคำพิพากษา) ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญสามารถ
ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยแล้ว

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

- มาตรา ๓ ให้ยกเลิก
(๑) พระราชบัญญัติเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒
(๒) พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการประวัตคดี” หมายความว่า ตุลาการซึ่งได้รับตราแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของส่วนหนึ่งเป็นคดี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ที่ได้ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามหนังสือ

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวนหรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หน่วยงานอิสระของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕ ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว และในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่

ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แล้ว

ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้ศาลหรือเลขาธิการ มีอำนาจกำหนดหรือมีคำสั่งเรื่องใด ถ้ามิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ ให้ศาลหรือเลขาธิการ กำหนดโดยทำเป็นประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี และถ้าประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งนั้น ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไป ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้ดำเนินการประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ถ้าประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งได้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ศาลหรือเลขาธิการ ต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนด้วยเว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการ พิจารณาคดี

มาตรา ๖ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ เพื่อให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กระบวนพิจารณา ในศาลให้เป็นไปตามข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๑

ศาล

มาตรา ๗ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย
- (๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ
- (๓) พิจารณาวินิจฉัยคดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการ ไม่ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ
- (๔) พิจารณาวินิจฉัยคดีที่อัยการสูงสุดหรือบุคคลได้ร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๕) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา
- (๖) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการ อย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๗) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใด ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณ รายจ่าย

(๘) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๙) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

(๑๐) พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๑๑) พิจารณาวินิจฉัยคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๑๒) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๑๓) พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

มาตรา ๑๖๖

มาตรา ๑๖๗

มาตรา ๑๖๘

หมวด ๒

องค์ประกอบของศาล

มาตรา ๘ ศาลประกอบด้วยตุลาการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง จากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ ในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครอง สูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือ เคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจาก ผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลา ไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก็ได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

มาตรา ๙ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๘ แล้ว ตุลาการต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- (๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๐ ตุลาการต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
- (๒) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- (๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- (๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็น

เจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๕) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือ การกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๘) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๐) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๒) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๓) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๔) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

มาตรา ๑๑ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตาม มาตรา ๘ (๓) (๔) หรือ (๕) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ

(๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลหรือองค์กรอิสระ องค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา และให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา

ในการดำเนินการแต่งตั้งบุคคลตาม (๔) ให้องค์กรอิสระดำเนินการเสนอชื่อบุคคล ซึ่งองค์กรนั้นแต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหาภายในสี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเลขาธิการวุฒิสภา โดยให้คัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเข้าใจในภารกิจของศาล และผู้จะได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ ในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ให้ลงคะแนนใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในการลงคะแนนครั้งนี้ ถ้ามีผู้เข้ารับการคัดเลือกเกินสองคนให้นำเฉพาะคนที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกมาลงคะแนนใหม่ ในกรณีที่มิได้คะแนนสูงสุดเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเกินสองคน ให้ผู้เข้ารับการคัดเลือกซึ่งได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากเพื่อให้เหลือผู้ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเพียงสองคน ในการลงคะแนนครั้งหลังนี้ ถ้ายังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่ออยู่ในการคัดเลือกครั้งแรกมิได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มิไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อให้คณะกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปพลางก่อนได้โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มีกรณีที่ต้องสรรหาตุลาการใหม่ แต่ไม่รวมการสรรหาใหม่หรือการสรรหาเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๒ วรรคหก วรรคแปด และวรรคเก้า และมาตรา ๑๓ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นกรรมการสรรหาในคณะกรรมการสรรหาสำหรับองค์กรอิสระในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหา และกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๒ ในการสรรหาตุลาการ ให้คณะกรรมการสรรหาปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ มีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาจากบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละด้านประกอบด้วย และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้คณะกรรมการสรรหาใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของศาล หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการ
ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดด้วยโดยอนุโลม

ในการสรรหาหรือคัดเลือก ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย และให้กรรมการสรรหา
แต่ละคนบันทึกเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมดเท่าที่
มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งจะได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของผู้พิพากษา
ในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคสี่หรือวรรคห้า หรือมีแต่ยังไม่ครบ
จำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ได้คะแนนไม่ถึงสองในสาม
หรือไม่เกินกึ่งหนึ่ง แล้วแต่กรณี ถ้ายังได้ไม่ครบตามจำนวน ให้มีการลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่
การลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้ดำเนินการสรรหา
หรือคัดเลือกใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่

เมื่อคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุดสรรหาหรือคัดเลือกได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณา
ให้ความเห็นชอบ โดยผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วย
คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกกรายใด
ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป
โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้

เมื่อมีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว หากเป็นกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
พ้นจากตำแหน่งด้วย ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการซึ่งยังไม่พ้นจากตำแหน่ง ถ้ามี
เพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ
ในกรณีที่ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบยังได้ไม่ครบจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือก แต่เมื่อรวมกับ
ตุลาการซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามี มีจำนวนถึงเจ็ดคน ก็ให้ดำเนินการประชุมเพื่อเลือกประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญได้ และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ศาลดำเนินการตามหน้าที่และ
อำนาจต่อไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าศาลประกอบด้วยตุลาการเท่าที่มีอยู่ และ
ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือกต่อไปโดยเร็ว

ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ
และตุลาการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้นต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภาจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งตุลาการ ในกรณีที่มิได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้น สละสิทธิ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณาและวินิจฉัยมิได้

มาตรา ๑๕ ให้ประธานกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาได้รับเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด แต่สำหรับเบี้ยประชุมให้กำหนดให้ได้รับเป็นรายครั้งที่มาประชุมในอัตราไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของประธานกรรมการหรือกรรมการใน ก.ร. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภาได้รับในแต่ละเดือน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้า จะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

มาตรา ๑๗ ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีตุลาการใหม่แทน

- มาตรา ๑๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
- (๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐
 - (๒) ตาย
 - (๓) ลาออก
 - (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี
 - (๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการ

ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย
ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่

ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหา
ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่ง
ที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน จะนั่ง
พิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้

ในกรณีที่ตุลาการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือก
ตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจากตำแหน่งด้วย
เหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการภายใน
เก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

ในกรณีที่ตุลาการต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกาหรือศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง และมีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน
ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มี
ลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการทำหน้าที่เป็นตุลาการเป็นการชั่วคราวให้ครบเก้าคน โดยผู้ซึ่ง
ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ในฐานะตุลาการได้จนกว่าตุลาการที่ตนทำหน้าที่แทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้หรือ
จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน

มาตรา ๑๙ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง
ตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายในห้าวัน
นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ และให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการวินิจฉัย

ให้ถือเสียงข้างมาก กรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

มาตรา ๒๐ ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา และการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยสุจริต เทียงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ตุลาการจะเข้ารับการศึกษาหรืออบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ มิได้ เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับศาล

มาตรา ๒๑ เครื่องแบบตุลาการและระเบียบการแต่งกายให้เป็นไปตามที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

การลาหยุดราชการของตุลาการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

มาตรา ๒๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ให้ตุลาการได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของตุลาการ

มาตรา ๒๓ ตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามมาตรา ๒๒ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตายให้ตกให้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓
การพิจารณา

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๒๕ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยสรรพตตร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ สรรพตตรส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

มาตรา ๒๖ การดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณาการรับฟังพยานหลักฐาน และการพิจารณาและวินิจฉัย นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ การพิจารณาคดีจะต้องกระทำ ณ ที่ทำการศาล ในวันที่ศาลเปิดทำการ และตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดการพิจารณาคดี ณ สถานที่อื่น หรือในวัน หรือเวลาใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๘ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสิ้นสุดของระยะเวลา

มาตรา ๒๙ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่กรณีที่ทำเนียบกระบวนการไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๓๐ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีหรือเคยมีคดีที่ตุลาการนั้นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พิพาทกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สามีหรือภริยาตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย (ศาลมีข้อสังเกตให้ตัดวรรคนี้ออก เนื่องจากสามารถใช้มาตรา ๓๑ ได้)

มาตรา ๓๑ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ ตุลาการอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป

มาตรา ๓๒ ตุลาการจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๓๓ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใดในเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย

(๑) ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากกรพิจารณาคดีนั้น

(๒) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

มาตรา ๓๔ ในการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการตามมาตรา ๓๓ (๒) ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

การคัดค้านตุลาการที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นตุลาการแต่ละราย

มาตรา ๓๕ เมื่อตุลาการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๓ (๑) หรือคู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๓ (๒) ให้ตุลาการนั้นงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้นไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๖ เมื่อมีการขอถอนตัวตามมาตรา ๓๓ (๑) หรือยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๓ (๒) ให้ศาลประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านนั้น โดยตุลาการซึ่งขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำขอถอนตัวหรือคำร้องที่คัดค้านตนเองมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในการพิจารณาเหตุคัดค้านตุลาการ ให้ศาลฟังคำชี้แจงของตุลาการที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านประกอบด้วย

การชี้ขาดเหตุคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ผู้ทำหน้าที่ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการที่ขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านและคู่กรณีทราบ

การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ตุลาการจะขอถอนตัวหรือก่อนที่คู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดให้ถอนตัวหรืออนุญาตตามคำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๓๗ ให้ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย เที่ยงธรรม และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

คำสั่งหรือระเบียบตามวรรคหนึ่งต้องไม่เป็นการตัดสิทธิการแสดงความคิดเห็นต่อคำพิพากษาที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือมีลักษณะอาฆาตมาดร้าย

มาตรา ๓๘ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งศาลหรือระเบียบตามมาตรา ๓๗ ให้ถือเป็น
การละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
- (๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล
- (๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
การสั่งลงโทษตามวรรคสอง ให้ศาลพิจารณาอย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็น
ตามพฤติการณ์แห่งกรณี

ในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลตาม (๓) ให้นำประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๙ การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าที่พัก ของบุคคลใด
ที่ศาลเรียกมาในการไต่สวน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่ง
การพิจารณาคดีของศาล ให้เป็นไปตามประกาศของศาล

ส่วนที่ ๒

การยื่นคำร้องและการยื่นหนังสือ

ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๔๐ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล
คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ ให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่
กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้ การขอให้ศาลพิจารณา
วินิจฉัยคดีให้จัดทำเป็นหนังสือ

(๑)

ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(มาตรา ๑๓๒ (๒) มาตรา ๑๓๒ ประกอบมาตรา ๑๔๘ และมาตรา ๑๔๘)

(๒)

พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด (มาตรา ๑๓๓)

ขอให้ศาล

(๓) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาล
พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ (มาตรา ๒๑๐ (๒))

(๔)

ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดี
เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของ
ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ (มาตรา ๑๓๘วรรคสอง)

(๕)

พิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา (มาตรา ๑๔๙ ประกอบมาตรา ๑๔๘)

(๖) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา (มาตรา ๑๗๘)

(๗)

ขอให้ศาล

พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (มาตรา ๒๕๖ (๙))

(๘) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๓) ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๑ คำร้องหรือหนังสือที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ ต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ยื่นคำร้องหรือหนังสือ แล้วแต่กรณี

(๒) ระบุเรื่องหรือการกระทำทั้งหลายอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๓) ระบุเลขมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุหรือการกระทำในคำร้องหรือหนังสือ

(๔) คำขอของผู้ร้องหรือผู้ยื่นหนังสือ แล้วแต่กรณี **ซึ่งต้องระบุความประสงค์ที่จะให้ศาลตีความหรือสั่งระงับหรือห้ามทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง**

(๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้องหรือผู้ยื่นหนังสือ แล้วแต่กรณี แต่ในกรณีที่เป็นการยื่นคำร้องแทนผู้อื่นต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

(๖) รายการอื่นที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ การยื่นคำร้องหรือหนังสือตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณีจัดทำทำสำเนายื่นต่อศาลด้วย **แนบคำพิพากษามารคดีหนึ่ง และจำนวนสำเนาคำร้องหรือหนังสือตามวรรคสอง** ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยใดมีรายการไม่ครบถ้วนตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้สำนักงานให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องหรือผู้ยื่นหนังสือ เพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องหรือหนังสือนั้นให้ถูกต้อง

มาตรา ๔๒ การยื่นขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๒) ต้องเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และปัญหานั้นต้องเกิดขึ้นแล้ว และยังคงดำรงอยู่นอยู่ หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ขอให้ศาลวินิจฉัย

มาตรา ๔๓ การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๑) บุคคลนั้นต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรง

โดยต้องยื่นต่อศาลภายในหกเดือนนับแต่วันที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ

การกระทำที่บุคคลจะใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ต้องมิใช่เรื่องหนึ่งเรื่องใด ดังต่อไปนี้

- (๑) รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว
- (๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายได้บัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน
- (๓) เรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
- (๔) การกระทำในทางตุลาการของศาลตามหมวด ๑๐ และหมวด ๑๑ ของรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๔๗ (๑) เดิม)
- (๕) การกระทำที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาล (ร่างมาตรา ๔๗ (๒) เดิม)
- (๖) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยข้าราชการฝ่ายตุลาการ รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร (ร่างมาตรา ๔๗ (๓) เดิม)
- (๗) การกระทำของคณะกรรมการตาม มาตรา ๑๙๒ ของรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๔๗ (๔) เดิม)
- (๘) การกระทำของบุคคลตามมาตรา ๔๙ ของรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๔๗ (๕) เดิม)

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามมาตรา ๗ (๑) (๓) และ (๑๑) ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ (ร่างมาตรา ๔๗ วรรคห้าเดิม และข้อสังเกตของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ)

มาตรา ๔๕ ในกรณีที่ยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ศาลจะกำหนดให้ตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณา เห็นว่ารับหรือไม่รับคำร้องไว้พิจารณาก็ได้ ถ้าตุลาการดังกล่าวเห็นว่าควรรับไว้พิจารณา ก็ให้ถือว่าศาลสั่งรับไว้พิจารณา แต่ในกรณีที่ตุลาการดังกล่าวเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจของศาลที่จะรับไว้พิจารณา ให้เสนอศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ให้

ศาลดำเนินการกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย
ตามมาตรา ๕๗ ต่อไป

การตั้งตุลาการและการส่งเรื่องให้ตุลาการพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด

มาตรา ๔๖ ให้ตุลาการตามมาตรา ๔๕ ตรวจสอบคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าคำร้องหรือหนังสือนั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งผู้ยื่นอาจแก้ไขได้ ให้ตุลาการมีคำสั่งให้ผู้ยื่นแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

สำนักงานจะจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ยื่นคำร้องในการแก้ไขตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ปรากฏว่าคดีสองเรื่องหรือว่านั้นขึ้นไปมีประเด็นอย่างเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกัน ถ้าศาลเห็นว่าการรวมเป็นคดีเดียวกันจะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี จะสั่งให้รวมคดีเข้าด้วยกัน แล้วพิจารณาวินิจฉัยรวมกันไปก็ได้

มาตรา ๔๘ ในคดีที่มีประเด็นแห่งคดีหลายประเด็น และประเด็นหนึ่งประเด็นใดไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นอื่น ๆ หรือมีผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดีหลายคน ถ้าศาลเห็นว่าการแยกคดีออกจากกันจะเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี ศาลจะสั่งให้แยกคดีดังกล่าวออกเป็นหลายคดี แล้วพิจารณาวินิจฉัยแต่ละคดีแยกกันไปก็ได้

มาตรา ๔๙ คำร้องหรือหนังสือที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยที่ได้ยื่นต่อศาลแล้ว และก่อนศาลจะมีคำวินิจฉัย ให้ศาลสั่งจำหน่ายในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ร้องหรือผู้ยื่นหนังสือขอถอนคำร้องหรือถอนหนังสือและการพิจารณาต่อไปไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน
- (๒) ผู้ร้องตาย และการพิจารณาคดีต่อไปจะไม่มีผลต่อผู้ร้องหรือทายาทหรือประชาชน
- (๓) การพิจารณาต่อไปไม่เป็นประโยชน์แก่คดี

มาตรา ๕๐ หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำ การยื่นและถอนคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย รวมทั้งเอกสารและพยานหลักฐานซึ่งผู้ร้องคำร้องหรือผู้ยื่นหนังสือต้องส่งให้ศาลพร้อมคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๕๑ ให้เป็นหน้าที่ของตุลาการทุกคนที่จะต้องร่วมนั่งพิจารณาและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น

องค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคู่กรณีดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ให้ศาลมีอำนาจสั่งคู่กรณีให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร หรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควรเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

หากคู่กรณีไม่ดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามคำสั่งศาลตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะแก้ไขและให้ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณา

มาตรา ๕๓ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องหรือหนังสือที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องหรือหนังสือแก่ผู้ถูกร้อง หรือในกรณีที่มิใช่เอกสารเป็นจำนวนมาก ศาลจะสั่งให้ผู้ถูกร้องมารับเอกสารดังกล่าวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดหรือจัดส่งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือ ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๔๑ และมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาตามวรรคสองหรือไม่มารับเอกสารภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ศาลจะดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไป โดยถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจง หรือจะสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะก็ได้

มาตรา ๕๔ การแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หนังสือ หรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ให้ทำได้โดยยื่นเป็นคำร้องต่อศาลก่อนศาลมีคำวินิจฉัย และได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต้องเป็นสาระสำคัญและเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม

มาตรา ๕๕ การส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นใดระหว่างศาลกับคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

เพื่อให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเป็นผู้ส่ง หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนและความเหมาะสมแก่ลักษณะเนื้อหาของเรื่องที่ทำการติดต่อ รวมทั้งจำนวนและลักษณะของเอกสารหรือวัตถุอื่นที่เกี่ยวข้อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ส่งโดยโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นแทนหรือประกอบกันก็ได้

ในกรณีไม่อาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ศาลมีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ สถานที่ตามวรรคหนึ่ง หรือที่ทำการศาล หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร และให้ถือว่าได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้วนับแต่วันปิดหรือประกาศ

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๖ ในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีได้

มาตรา ๕๗ เมื่อศาลรับคดีไต่พิจารณาแล้ว ให้ศาลกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม

ในการทำความเห็นส่วนตน ตุลาการต้องทำตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้

มาตรา ๕๘ เมื่อศาลกำหนดประเด็นพิจารณาและไต่สวนแล้ว ศาลจะมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่รวบรวมและสรุปข้อเท็จจริงเพื่อเสนอต่อศาลก็ได้

มาตรา ๕๙ หากศาลเห็นว่าคดีไต่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย หรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนหรือยุติการไต่สวนก็ได้

มาตรา ๖๐ การนั่งพิจารณาของศาลให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่จะอยู่ในห้องพิจารณาได้

เมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด และให้ปิดประกาศกำหนดนัดดังกล่าวไว้ ณ ที่ทำการศาลด้วย

มาตรา ๖๑ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาทำการได้ตามที่ศาลกำหนด

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว

ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้

มาตรา ๖๒ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ แต่ต้องแจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

มาตรา ๖๓ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้องค์คณะผู้พิพากษาสอบถามพยานบุคคลเอง โดยการแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม แล้วจึงอนุญาตให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม

การถามพยานของศาลตามวรรคหนึ่ง จะใช้คำถามนำก็ได้
หลังจากคู่ความถามพยานตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีก
เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๖๔ ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่
คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยให้ฝ่ายที่
ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด
การสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าการกระทำในห้องพิจารณาของศาล

มาตรา ๖๕ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้น
ร้องขอ ศาลอาจอนุญาตให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริง
หรือความเห็นต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่ศาลอนุญาตให้คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนด
โดยพยานดังกล่าวต้องมาหรือไม่ต้องมาศาลก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดใน
ข้อกำหนดของประธานศาล

มาตรา ๖๖ ระหว่างการไต่สวนของศาล ให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาคดี
รวมไว้ในสำนวน และจัดให้คู่กรณีและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน
การบันทึกคำเบิกความของพยาน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องบันทึกภาพ
และเสียง หรือวิธีการอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๗ คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลง
เปิดคดีหรือปิดคดีของตนได้ตามที่ศาลเห็นสมควรและภายในเวลาที่ศาลกำหนด
การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่
ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา และให้นำความในมาตรา ๖๖ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม
หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี ให้เป็นไป
ตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๘ คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวกับคำเบิกความของตน หรือบุคคลภายนอก
ผู้มีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควรก็ดี มีสิทธิขอตรวจดู ขอดัดสำเนา และขอสำเนาที่มี
คำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน
ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยจะกำหนดให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมด้วยก็ได้

มาตรา ๖๙ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

มาตรา ๗๐ เมื่อศาลจะออกคำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดอันเกี่ยวกับคดี
ให้ตุลาการคนหนึ่งเป็นผู้ลงนาม

มาตรา ๗๑ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงหรือยากแก่การแก้ไข เยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระหว่างการศึกษาคดี เมื่อศาล เห็นสมควร หรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราว ก่อนการวินิจฉัย และออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

หมวด ๔ การวินิจฉัย

มาตรา ๗๒ ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจ ในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป **มาตรา ๗๓ (มาตรา ๕๒ เดิม)** เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว **ควรพิชิตบรรณวินิจฉัยของศาล ไม่ให้ศาลคัดค้านประเด็นแห่งคดีที่จะพิชิตบรรณวินิจฉัยและวินิจฉัยทุกประเด็นที่ศาลคัดค้าน โดยตุลาการผู้ใดที่เขียนองค์คณะทุกคนจะงดออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามที่ศาลกำหนดหรือปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้**

คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๗๓ (มาตรา ๕๒ เดิม) เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว **ควรพิชิตบรรณวินิจฉัยของศาล ไม่ให้ศาลคัดค้านประเด็นแห่งคดีที่จะพิชิตบรรณวินิจฉัยและวินิจฉัยทุกประเด็นที่ศาลคัดค้าน โดยตุลาการผู้ใดที่เขียนองค์คณะทุกคนจะงดออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามที่ศาลกำหนดหรือปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้**

(การกำหนดประเด็น นำไปกำหนดไว้มาตรา ๕๗)

มาตรา ๗๔ (มาตรา ๕๔ เดิม) การทำคำวินิจฉัย ให้ตุลาการซึ่งเขียนในองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยคดีในส่วนของตนเป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนครบแล้วจึงลงมติ ในการนี้ ศาลอาจมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งในองค์คณะเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมตินั้นก็ **ได้**

เมื่อครบลงมติเสร็จสิ้น ไม่ให้ตุลาการซึ่งเขียนองค์คณะร่วมค้นจัดทำคำวินิจฉัยของศาล

ควรจัดทำคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคหนึ่ง องค์คณะออกสนธิมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้

(ปรับตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง พรป. วิชาญานักการเมือง)

คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (**มาตรา ๗๕ (มาตรา ๕๕ เดิม)** คำวินิจฉัยของศาลและคำวินิจฉัยของตุลาการซึ่งเขียนในองค์คณะทุกคน

ให้ลงนามโดย

ในการจัดทำความเห็นของตุลาการทุกคนเพื่อประกาศราชกิจจานุเบกษาตามวรรคสอง ให้จัดทำโดยประกอบด้วยสรุปข้อเท็จจริง ประเด็นที่พิจารณาวินิจฉัย และความเห็นของตุลาการแต่ละคนในแต่ละประเด็นที่พิจารณา

มาตรา ๗๕ **มาตรา ๘๓** คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้ออ้าง และคำขอในคำร้อง ข้อเถียงในคำชี้แจง ประเด็นแห่งคดี สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ที่ยกขึ้นอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะ จดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้วกลักรวมไว้กับคำวินิจฉัย

มาตรา ๗๖ **มาตรา ๘๔** คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

มาตรา ๗๖ **มาตรา ๘๕** คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน
ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายแล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้อง และให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีตาม**มาตรา ๓๗๓** **ว่าไม่เห็นตน****มาตรา ๓๗๒****วรรคหนึ่ง**(**มาตรา ๒๑๒** หรือ**มาตรา ๒๑๒** **มาตรา ๒๑๓** **มาตรา ๒๑๓** (๑) **ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ** ให้**สำนักตงนตลรัฐธรรมนูญจัดท****ประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว**

การแจ้งให้มาฟังและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสอง **และตงนตล****วรรคสาม** ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่**ศาลกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ**

มาตรา ๗๗ คำวินิจฉัยของศาล หากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตาม คำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาล โดยอาจมีเงื่อนไขหรือ มาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ ในการบังคับรายงานผลการปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับของศาลต่อศาลภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๗๘ **มาตรา ๘๗** คำสั่งหัวหน้าคดีตงนตล**มาตรา ๔๘** **และมาตรา ๕๔** **และคำสั่ง**ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดีตงนตล**มาตรา ๕๓** ต้องประกอบด้วยความ

เป็นมาโดยย่อของ**คัมภีร์อรรถคดี** เหตุผลในการมีคำสั่ง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ให้นำความในมาตรา ๘๔ ๗๔ วรรคสองหนึ่ง มาใช้บังคับในแง่การทำคำสั่งโดยอนุโลม เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้มีผลในวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำสั่ง

มาตรา ๗๙ **หมวด ๘๘** ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้ง**ผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณี**ได้รับทราบ และให้นำความในมาตรา ๘๔ ๗๔ วรรคสองหนึ่ง **และวรรคสอง** มาใช้บังคับโดยอนุโลม หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ**ประธานศาลรัฐธรรมนูญ**

หมวด ๕

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๘๐ ให้มีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการและมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศาล

มาตรา ๘๑**หมวด ๕** สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการ**ของศาลรัฐธรรมนูญ** และดำเนินการเพื่อให้ศาลบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น

(๒) อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงาน ของศาลและตุลาการ

(๓) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของ**คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ**ศาล

(๔) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาล**รัฐธรรมนูญ**

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่**กฎหมายกำหนดหรือที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ**ศาลมอบหมาย

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางที่ศาล
กำหนด

มาตรา ๘๒วรรค ๒ ในการกำกับดูแลสำนักงาน ให้**คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ** มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศ**เกี่ยวกับกรรมาธิการทั้งหมดทั่วประเทศ กรรมาธิการบุคคล ครรมาธิการคณะ ครรมาธิการพรรคการเมือง และพรรคตัวแทนพรรคอื่นของสภานิติบัญญัติรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้**

(๑) การแบ่งส่วนราชการภายในของสำนักงาน**ศาลรัฐธรรมนูญ**และขอบเขตหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง การจัดประเภทตำแหน่ง ระดับตำแหน่ง และการเทียบตำแหน่ง อัตราเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่ง และค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์อื่นของข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน

(๓) (๒) การกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง **กรรมาธิการปฏิบัติหน้าที่ราชการ กรรมาธิการ กรรมาธิการตัวแทน กรรมาธิการตัวแทน กรรมาธิการชั้นเงินเดือน** การออกจากราชการ **กรรมาธิการราชการ กรรมาธิการไม่ออกจากราชการไว้ก่อน** วินัย **กรรมาธิการ**และการลงโทษทางวินัย การร้องทุกข์ **และกรรมาธิการกรรมาธิการสำหรับข้าราชการสำนักงาน และพนักงานราชการของสำนักงาน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงาน**

(๔) (๓) การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งของข้าราชการสำนักงาน

(๕) (๗) การบริหารจัดการการเงินและทรัพย์สิน การงบประมาณ และการพัสดุของสำนักงาน**ศาลรัฐธรรมนูญ**

(๖) (๘) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่ข้าราชการ**สภานิติบัญญัติรัฐธรรมนูญ** พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน

(๗) (๙) การรักษาทะเบียนประวัติและควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการสำนักงาน**ศาลรัฐธรรมนูญ**

(๘) การกำหนดคุณสมบัติ วิธีการสรรหา และการคัดเลือกเลขาธิการ (เพิ่มเติมเข้ามาตามมาตรา ๘๙ (๖) พรป. กสม)

(๙) (๔) การกำหนดรูปแบบและการแต่งตั้ง**กรรมาธิการ**ของข้าราชการ**สภานิติบัญญัติรัฐธรรมนูญ** พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน

(๑๐) (๕) การจ้างและการแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้านอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาล**รัฐธรรมนูญ** รวมทั้งอัตราค่าตอบแทนการจ้างด้วย

ข้าราชการสำนักงานได้ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่และอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด

ให้คณะอนุกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่เช่นเดียวกับคณะอนุกรรมการสามัญประจำกระทรวงตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลและคณะอนุกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง ให้มีสิทธิได้รับค่าเบี้ยประชุมเช่นเดียวกับ ก.พ. หรือ อ.ก.พ. แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญออกข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน ทั้งนี้ ข้อกำหนดทางจริยธรรมดังกล่าวต้องระบุด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษอย่างไร

มาตรา ๗ ควรกำหนดตำแหน่งและควรให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการส่วนต้นตมศาลรัฐธรรมนูญ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนสามัญมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ คำว่า “ก.พ.” ให้หมายถึง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และคำว่า “ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมและมีหัวหน้าส่วนราชการรับผิดชอบในกรณีปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี” ให้หมายถึงส่วนต้นตมศาลรัฐธรรมนูญ (การกำหนดตำแหน่งนำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๘๒ (๒) และการได้รับเงินเดือน อัตราเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่ง นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๘๒ (๒) เพื่อให้สอดคล้องกับ พรบ. กสม.)

มาตรา ๘ อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่งและควรให้ได้รับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการส่วนต้นตมศาลรัฐธรรมนูญให้นำกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๘๒ (๒) เพื่อให้สอดคล้องกับ พรบ. กสม.)

ควรช่วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้แก่ข้าราชการส่วนต้นตมศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยครั้น (นำไปกำหนดไว้ในมาตรา ๘๓ วรรคสี่ เพื่อให้สอดคล้องกับ พรบ. กสม.)

มาตรา ๘๖ มาตรา ๘ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีเลขาธิการส่วนต้นตมศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างส่วนต้นตมศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลจะกำหนดให้มีรอง

เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยแทน
เลขานุการก็ได้ (เพื่อให้สอดคล้องกับ พรป. กสม. มาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง)

**ในคสทของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขานุการ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้แทนของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อคณบดีเลขานุการ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเสนออำนาจสั่งให้บุคคลใดปฏิบัติราชการเฉพาะอย่างแทนก็ได้ ทั้งนี้
ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
(ย้ายไปกำหนดเป็นมาตรา ๘๙ เพื่อให้สอดคล้องกับ พรป. กสม. มาตรา ๕๕)**

มาตรา ๘๗ (กรณีมาตรา ๘๒ ไม่มี (๘) **มาตรา ๓๒** การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการ
เป็นข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้เป็นผู้
สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(๑) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและ
รองเลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยความเห็นชอบของคณะ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ

(๒) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นนอกจาก (๑) ให้เลขานุการสำนักงาน
ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

มาตรา ๘๗ (กรณีมาตรา ๘๒ มี (๘) การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการ
สำนักงาน และการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้เป็นผู้สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(๑) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการ เมื่อได้ดำเนินการสรรหา
และคัดเลือกตามมาตรา ๘๒ (๘) แล้ว ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและนำความ
กราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๒) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงนอกจาก (๑)
หรือเทียบเท่า เมื่อได้รับความเห็นชอบจากศาลแล้ว ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ
และนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๓) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ให้เลขานุการ
เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

มาตรา ๘๘ **มาตรา ๓๓** การโอนข้าราชการตามกฎหมายอื่นมาบรรจุเป็นข้าราชการ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญอาจกระทำได้ถ้าเจ้าตัวสมัครใจโดยผู้มีอำนาจสั่งบรรจุทำความตกลงกับ
เจ้าสังกัดแล้วเสนอคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาอนุมัติ ทั้งนี้ จะแต่งตั้งให้ดำรง
ตำแหน่งระดับใดและได้รับเงินเดือนเท่าใดให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณากำหนด
แต่เงินเดือนที่จะให้ได้รับจะต้องไม่สูงกว่าข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่มีคุณวุฒิ
ความสามารถ และความชำนาญงานในระดับเดียวกัน

มาตรา ๕๑ เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมตามมาตรา ๕๐ ใช้บังคับแล้ว ให้สำนักงานจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบจากศาล และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

การใช้จ่ายเงินของสำนักงานต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากศาลเป็นการเฉพาะกรณี

ในการเบิกงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ให้สำนักงานส่งข้อมูลค่าขอเบิกงบประมาณต่อกรมบัญชีกลาง โดยให้ระบุจำนวนเงินที่จะต้องใช้ในแต่ละงวด งวดละสามเดือน และให้กรมบัญชีกลางส่งจ่ายเงินให้แก่สำนักงานภายในสามวันก่อนวันขึ้นงวดใหม่ แต่ในกรณีที่สำนักงานมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าที่ได้แจ้งไว้ในงวดใด ให้กรมบัญชีกลางจ่ายให้ตามที่สำนักงานร้องขอ (เพิ่มเติม พรป. กสม. มาตรา ๕๓)

มาตรา ๕๒ **มาตรา ๓๔** ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

เมื่อ ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงาน ได้โดยให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของ**คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ** รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด ได้ผลตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ และคุ้มค่าเพียงใด แล้ว**ให้**ทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อ**สภามหากรรมการสุจริต** รัฐสภา และคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า (ปรับถ้อยคำตามพรป. กสม. มาตรา ๕๔)

มาตรา ๓๕ ในวาระเริ่มแรกก่อนที่**สภามหากรรมการสุจริต** จะได้รับ**มอบหมาย** คณะกรรมาธิการช่วยประจำปี **ให้**คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจัดทำแผนงานในครม.ตัวเนินครมของ**ศาลรัฐธรรมนูญ** และ**แผนงาน** ครม.จัดตั้งและ**ครม.บริหาร** ของ**สภามหากรรมการสุจริต** เสนอต่อ**คณะรัฐมนตรี** เพื่อขอรับเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายใน**ครม.ตัวเนินครม** และ**ครม.บริหาร** ตาม**แผนงาน** ดังกล่าว**ให้**คณะ**รัฐมนตรี**พิจารณาจัดสรรเงิน**มอบหมาย** ช่วยเป็นเงินอุดหนุนเพื่อ**เป็น**ค่าใช้จ่ายใน**ครม.ตัวเนินครม**ตาม**แผนงาน**ที่**คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ** เสนอ**ตาม**ครม.ตัวเนิน

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๓ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๐

มาตรา ๕๔ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๑

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว หากองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิ์องค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันพ้นจากรยะเวลาดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่มีความวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัย และเพื่อประโยชน์ในการรับบำเหน็จตอบแทนตามมาตรา ๒๓ ให้ถือว่า การพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุลาออก

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๕ ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๕๔ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามจำนวนที่ยังว่างอยู่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัยตามมาตรา ๕๔

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๕๔ วรรคสี่ หรือในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาแล้ว ให้อายุซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๕๔ ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๕๖ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๗ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (โดยที่นับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับย่อมเป็นการยกเลิกสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยผลของมาตรา ๓ และกำหนดให้มีบทบัญญัติมาตรา ๕๘ ดังนั้น จำเป็นต้องมีความในวรรคนี้หรือไม่)

บรรดาสีทธิ หน้าที่ และความผูกพันใด ๆ ที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตาม พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ มีอยู่กับบุคคลใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๙๘ ให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าสิทธิ และประโยชน์อื่นใดซึ่งข้าราชการ พนักงานราชการ หรือลูกจ้างดังกล่าวได้รับตามพระราชบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสิทธิและประโยชน์อื่นใดที่ได้รับต่อไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะมีระเบียบที่ออกตามมาตรา ๘๒ (๒) กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๙๙ ให้พระราชบัญญัติเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะมีระเบียบตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๐ บรรดาระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลหรือ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และ พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๐๑ การดำเนินการใดส่วน หรือการดำเนินการอื่นใดตามอำนาจหน้าที่ ของศาลซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้น เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และการดำเนินการต่อไปให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาในการดำเนินการในเรื่องใดที่ยังค้างพิจารณาอยู่ และมีได้บัญญัติ วิธีดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การดำเนินการนั้นต่อไปให้ดำเนินการ ตามมติของศาล

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

ที่ _____ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง รายงานสรุปผลการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

เรียน ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ตามที่ได้มีคำสั่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ที่ ๔๘/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ
พิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พ.ศ. เพื่อพิจารณาศึกษาหลักการและประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
พิจารณาต่อไปนั้น

บัดนี้ คณะอนุกรรมการได้พิจารณาศึกษาหลักการและประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. เสร็จเรียบร้อยแล้ว
จึงขอเสนอรายงานสรุปผลการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา (รายละเอียด
ตามเอกสารแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายอภิชาติ สุขัคคานนท์)

ประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

สรุปประเด็นความเห็น

ของ

คณะกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

คณะกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ได้ดำเนินการศึกษาหลักการของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้โดยพิจารณาเรียงลำดับครบทุกมาตรา ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรพิจารณา ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการ ป.ป.ช.

(๑) ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๒ วรรคสอง ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ซึ่งได้รับการสรรหาเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ว่าจะต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คณะกรรมการเห็นว่า การสรรหากรรมการ ป.ป.ช. จากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์อื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ควรกำหนดสาขาที่ต้องการ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านไว้ให้ชัดเจนไว้ในกฎหมาย เช่น ด้านการเมืองการปกครอง ด้านกฎหมายมหาชน ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และด้านตรวจสอบการทุจริตหรือไต่สวนวินัยข้าราชการทำผิดของข้าราชการ ด้านการป้องกันการทุจริต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจของคณะกรรมการสรรหา

(๒) ควรเปิดเผยรายชื่อคณะกรรมการสรรหากรรมการ ป.ป.ช. ต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้ตรวจสอบว่าบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อจากศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสรรหากรรมการ ป.ป.ช. ต้องไม่อยู่ใต้ความผูกมัดแห่งอำนาจของผู้ใด และสามารถใช้อำนาจโดยสุจริต เทียงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ

(๓) ควรเปิดเผยรายชื่อผู้สมัครเข้ารับการสรรหา และผู้ได้รับการเสนอชื่อจากการปรึกษาหารือร่วมกันของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นแล้วต่อสาธารณะผ่านช่องทางการสื่อสารของวุฒิสภาและประกาศหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ประชาชนแจ้งข้อมูลเบาะแสเกี่ยวกับความประพฤติและพฤติกรรมทางจริยธรรมในอดีต

(๔) ควรเริ่มกระบวนการสรรหากรรมการ ป.ป.ช.ล่วงหน้าอย่างน้อย ๑๒๐ วันก่อนหมดวาระ เพื่อให้กรรมการสรรหาใช้เวลาในการดำเนินการสรรหาอย่างรอบคอบไม่เกิน ๙๐ วัน และให้วุฒิสภาตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมไม่เกิน ๓๐ วัน

ประเด็นที่ ๒ กระบวนการดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ประเด็นที่ ๒.๑ หน้าที่และอำนาจของกรรมการ ป.ป.ช.

(๑) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรนำหลักการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประวัตินิষอบที่กำหนดในคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเพื่อดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

(๕) ควรมีบทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ” และบทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ” เป็นบทนิยามเพื่อรองรับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจสอบกรณีมีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เช่นเดียวกับที่เคยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ เพราะนอกจากจะเป็นการอนุวัติการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC) โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการให้ หรือการรับสินบนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งการแก้ไขกฎหมายเพื่ออนุวัติตามอนุสัญญาฯ ดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลดีต่อภาพลักษณ์การจัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index – CPI) ของประเทศไทยด้วย

นอกจากนี้ การอนุวัติกฎหมายภายในเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ ประเด็นสำคัญที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศที่รับสินบนในประเทศไทย เช่นเดียวกับที่ต่างประเทศมีอำนาจลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐไทยที่กระทำความผิดฐานรับสินบนในต่างประเทศ รวมทั้งเป็นบทบัญญัติเพื่อดำเนินการติดตามทรัพย์สินที่มีการให้สินบนคืนจากต่างประเทศด้วย

อีกทั้ง ปัญหาการให้สินบนมิได้เป็นเพียงปัญหาภายในประเทศเท่านั้นแต่ยังขยายไปถึงการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ โดยผู้ให้สินบนเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการแข่งขันทางการค้า

คณะอนุกรรมการเห็นว่า กรณีที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นสมควรที่ต้องบัญญัติเพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ควรกำหนดบทความผิดของนิติบุคคลในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในการให้สินบนเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและกระทำเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับข้อบทที่ ๑๕ ข้อบทที่ ๑๖ และข้อบทที่ ๒๖ ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓

นอกจากนั้น เพื่อประโยชน์ในการติดตามทรัพย์สินคืน การดำเนินคดีแพ่งที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลต่างประเทศ ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจจ้างที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หรือสำนักงานเอกชนที่เป็นที่ยอมรับแห่งวิชาชีพ ดำเนินคดีแพ่งที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลต่างประเทศ แทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากปัจจุบันในต่างประเทศให้ความสำคัญกับการดำเนินคดีทางแพ่งซึ่งเป็นกระบวนการมีประสิทธิภาพในการติดตามทรัพย์สินคืนจากต่างประเทศ

(๖) การประเมินติดตามการปฏิบัติการตามพันธกรณีตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ ของประเทศไทย การประเมินในรอบที่ ๑ ปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ถึง ค.ศ. ๒๐๑๕ ซึ่งเป็นการประเมินในหมวด ๓ การกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบทที่ ๑๕ – ๔๒ และหมวด ๔ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ข้อบทที่ ๔๔ – ๕๐ ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ มีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยต้องกำหนดให้มี

วิธีปฏิบัติตามมาตราการพิเศษ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงได้นำเสนอมาในร่างมาตรา ๓๐ ร่างมาตรา ๓๑ และร่างมาตรา ๓๒ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ การเข้าถึงเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารที่ใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด การแฝงตัว และการดักฟังการสื่อสาร คณะอนุกรรมการเห็นว่า ถ้าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นสมควรที่ต้องบัญญัติเพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ควรกำหนดให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้พิจารณาอนุมัติให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ดำเนินมาตราการพิเศษ แทนการกำหนดให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการจัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index – CPI) ของประเทศไทย คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังเห็นว่าควรมีบทบัญญัติในเรื่องการไต่สวนสาธารณะไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งคณะอนุกรรมการเห็นว่าถ้าจะมีบทบัญญัติเช่นว่านี้ ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีกระบวนการไต่สวนสาธารณะได้เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความพร้อม และต้องกำหนดเงื่อนไขไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่ากรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการการไต่สวนสาธารณะได้นั้น จะต้องคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็น ดังนี้ (๑) ความร้ายแรงของลักษณะความผิดและผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ (๒) ประโยชน์ของการเปิดเผยสู่สาธารณะ และ (๓) การคุ้มครองสิทธิของบุคคลและผลกระทบต่อรูปคดี รวมทั้งกำหนดวิธีดำเนินการไต่สวนสาธารณะไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และควรกำหนดขั้นตอนการทำกระบวนการไต่สวนสาธารณะไว้ในกฎหมายบางส่วนด้วย

(๗) ควรกำหนดให้มีบทกำหนดความผิดในเรื่องการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบทที่ ข้อ ๒๕ ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓

นอกจากนั้น คณะอนุกรรมการเห็นว่า บทบัญญัติในเรื่องการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามร่างมาตรา ๒๐๘ ใน (๒) และ (๕) ควรเพิ่มความว่า “คุกคาม” ด้วย

(๘) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน หรือไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น หรือไต่สวนข้อเท็จจริง ควรกำหนดระยะเวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริงไม่เกิน ๓๐ วัน

ส่วนอำนาจในการมอบหมายให้คณะกรรมการไต่สวน หรือพนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คณะกรรมาธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ มีข้อเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจมอบหมายให้เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน หรือไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น หรือไต่สวนข้อเท็จจริง และในขณะเดียวกันเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมอบหมายให้คณะกรรมการไต่สวน หรือพนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแทนก็ได้

คณะอนุกรรมการเห็นว่า ควรกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการมอบหมายเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือการตั้งคณะกรรมการไต่สวน หรือพนักงานไต่สวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน หรือไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น หรือไต่สวนข้อเท็จจริง

(๙) ควรทำให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมาตรฐานโดยบัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. ต้องเขียนคำวินิจฉัยส่วนบุคคลแสดงถึงเหตุผลของการใช้อำนาจดุลพินิจวินิจฉัยความผิดไว้เป็นหลักฐานในการอ้างอิง เพื่อให้เป็นระบบและแนวทางการวินิจฉัยกรณีการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง

(๑๐) เมื่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานแล้ว ควรเพิ่มบทบาทการสังเคราะห์คำวินิจฉัยเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย โดยเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ หรือระเบียบได้ตามความจำเป็น และมีการเผยแพร่ต่อสาธารณะเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องอันจะเป็นการป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (UNCAC)

(๑๑) คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และองค์กระอิสระทุกองค์กรที่เป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ ไม่ควรอยู่ในเงื่อนไขการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ควรพิจารณาบัญญัติข้อความให้ชัดเจนเพื่อกำหนดเส้นแบ่งในเรื่องการใช้อำนาจของศาลปกครองกับการใช้อำนาจขององค์กระอิสระทุกองค์กรซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้ศาลปกครองก้าวล่วงคำวินิจฉัยขององค์กระอิสระทุกองค์กร โดยเฉพาะคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ประเด็นที่ ๒.๒ กระบวนการดำเนินคดี

(๑) ขั้นตอน กระบวนการพิจารณาเรื่องร้องเรียน กระบวนการการกล่าวหา กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริง และกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะอนุกรรมการ มีข้อสังเกตว่าจะบัญญัติกฎหมายในลักษณะใดเพื่อเป็นมาตรการบังคับให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กระบวนการในการจัดทำสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรยึดกระบวนการไต่สวนเป็นหลัก และปรับการดำเนินการที่เกี่ยวข้องให้อยู่ในกรอบวิธีนี้ทั้งระบบ

(๒) กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับ คำกล่าวหา ควรกำหนดระยะเวลาให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จสิ้นภายในหกเดือนนับแต่ได้รับมอบหมาย และหากมีความจำเป็นจะขยายระยะเวลาต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมทั้งเหตุผลและความจำเป็นในการขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน แต่ไม่เกิน ๒ ครั้ง สำหรับกรณีส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนหรือพนักงานสอบสวน ดำเนินการ ต้องส่งภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องร้องเรียน ทั้งสองกรณีหากเกินกำหนดให้มีความผิดทางวินัย

(๓) เพื่อประโยชน์ในการป้องกันมิให้มีการกระทำทุจริต แม้คดีจะขาดอายุความ หรือผู้ถูกกล่าวหาตายในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือการไต่สวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือการไต่สวนต่อไปจนเสร็จกระบวนการ และชี้มูลว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำทุจริตหรือไม่ และต้องเผยแพร่ข้อมูล ข้อเท็จจริงโดยแสดงเหตุผลคำวินิจฉัย และเหตุผลแห่งคดีที่ขาดอายุความ เพื่อให้ประชาชนทราบ เมื่อผลแห่งการพิจารณาคดีถึงที่สุดโดยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลการพิจารณาคดีให้ผู้กล่าวหา และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบภายในระยะเวลา ๗ วันทำการ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูป

(๔) ควรกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไต่สวนเรื่องร้องเรียนให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการไต่สวน และหากมีความจำเป็นจะขยายระยะเวลา ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมทั้งเหตุผลในการขอขยายระยะเวลาไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน สำหรับกรณีส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนหรือพนักงานสอบสวนดำเนินการ ต้องส่งภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องร้องเรียน ทั้งสองกรณีหากเกินกำหนดให้มีความผิดทางวินัย

(๕) ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวัน และให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการใช้ดุลพินิจตัดพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี หรือมีลักษณะประวิงคดี รวมทั้งตัดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาบางประการที่จะทำให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้า

(๖) กรณีคดีสำคัญหรือข้อกล่าวหาร้ายแรง ควรมีขั้นตอนการพิจารณาคดีโดยเร็ว และมีขั้นตอนการดำเนินคดีลักษณะพิเศษแตกต่างจากขั้นตอนการดำเนินคดีโดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

(๗) กรณีที่สำนักงาน ป.ป.ช. แสวงหาข้อเท็จจริง และปรากฏพยานหลักฐานพบว่าคดีที่มีผู้กล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำทุจริตมีมูลความจริงตามที่กล่าวหาให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว และควรกำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ช. แจ้งหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ โดยให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจทางปกครองย้ายผู้นั้นให้พ้นจากหน้าที่เดิมไปก่อน จนกว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติชี้มูลความผิด ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้บังคับบัญชาปล่อยปละละเลย ไม่ดำเนินการใช้อำนาจทางปกครองดังกล่าวให้ถือเป็นความผิดทางวินัยหรือความผิดทางอาญาแล้วแต่กรณี ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

(๘) ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในเรื่องการปราบปรามการทุจริต หรือการประสานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตจากต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบกรณีมีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำทุจริต และมีอำนาจขอเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศเช่นเดียวกับสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

(๙) ควรกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส และการกันเป็นพยานให้มีผลการปฏิบัติอย่างแท้จริง เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยและความมั่นคงในหน้าที่ราชการของผู้ร้องเรียนหรือพยานที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา โดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการภายใน ๗ วัน นับแต่ได้รับคำร้องขอให้คุ้มครอง เพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้มีมาตรการคุ้มครองภายใน ๗ วัน นับแต่ได้รับคำขอจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

(๑๐) การทำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องมีหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดมาตรฐานการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลักษณะเดียวกับคำพิพากษาศาลฎีกา

(๑๑) กรณีเจ้าหน้าที่ระดับสูงของสำนักงาน ป.ป.ช. ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หรือประพฤติมิชอบแล้วแต่กรณี ควรกำหนดให้ยื่นคำกล่าวหาต่อหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ในสอบสวน (ศาลฎีกาตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ) หรือไต่สวนดำเนินการ แทนการยื่นคำกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากเป็นหน่วยงานเดียวกัน อาจมีความช่วยเหลือกันได้

(๑๒) เพื่อให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๓๐ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. คณะอนุกรรมการเห็นว่า ควรเพิ่มบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตว่า ในกรณีที่อัยการสูงสุด หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและศาลสั่งประทับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง เว้นแต่จะได้รับความว่า หากไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม

(๑๓) ในร่างมาตรา ๒๔ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ... ได้กำหนดหลักเกณฑ์รองรับการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คณะอนุกรรมการมีความเห็นว่า ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ควรบัญญัติรองรับให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนคดีที่เป็น การกระทำความผิดหลายกรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ด้วย

(๑๔) กรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาคดีที่ อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ หากอัยการสูงสุดไม่อุทธรณ์ ควรเพิ่มบทบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจใช้ สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาตามมาตรา ๖๐ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้ทุกกรณี มิใช่อุทธรณ์เฉพาะกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้องเท่านั้น

ประเด็นที่ ๒.๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

(๑) เรื่องการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ควรกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ทุกองค์กร รวมทั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน แม้ความเห็นของ คณะอนุกรรมการในประเด็นนี้ จะแตกต่างกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งข้อสังเกตว่าเหตุใดจึงกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องยื่นบัญชี ทรัพย์สินและหนี้สินด้วยก็ตาม ซึ่งในประเด็นนี้ คณะอนุกรรมการเห็นว่าเนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร อิสระเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงควรกำหนด มาตรการเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่นเดียวกัน

(๒) ควรกำหนดกลไกกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และตำแหน่ง ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยแบ่งออกเป็นสามระดับ ดังนี้ (๑) ยื่นบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินเพื่อเป็นมาตรการป้องปราม ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการกำหนดตำแหน่ง

(๒) ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และตรวจสอบการมีอยู่จริง แต่ไม่ต้องเปิดเผยผลการตรวจสอบ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการกำหนดตำแหน่งเป็นคราวๆ ไป และ (๓) ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตรวจสอบการมีอยู่จริง และเปิดเผยผลการตรวจสอบ นอกจากนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ควรเพิ่มตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๔ ด้วย

(๓) ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกตำแหน่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในขณะที่เริ่มเข้ารับราชการเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตั้งแต่เริ่มรับราชการ หลังจากนั้นให้ยื่นทุก ๕ ปี จนกว่าจะพ้นจากราชการ หรือจนถึงเข้ารับตำแหน่งสำคัญว่ามีการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินหรือหนี้สินผิดปกติหรือไม่

(๔) นอกจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและตำแหน่งที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว ควรเพิ่มตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับคำสั่งตามกฎหมายตามอำนาจหน้าที่ การใช้ดุลยพินิจการอนุมัติ อนุญาต ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลด้านการเงิน การคลัง และงบประมาณ ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย โดยเฉพาะ “หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า” ส่วนตำแหน่งใดต้องเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ ควรกำหนดให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ แตกต่างกันเพียงประเด็นการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดย สปท. เสนอให้ทุกตำแหน่งที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย แต่อนุกรรมการเห็นว่า ควรกำหนดรูปแบบการเผยแพร่เฉพาะสาระที่สำคัญและให้ง่ายต่อการตรวจสอบ รวมถึงการปรับปรุงระบบการตรวจสอบข้อมูลของ ป.ป.ช. ด้วยการใช้ระบบดิจิทัล

(๕) ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ควรกำหนดมาตรการบังคับให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ตรวจสอบการการเสียหายของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินย้อนหลัง ๓ ปีสุดท้ายว่ามีการเสียหายจริงหรือไม่

(๖) ภายหลังจากศาลตัดสินลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วแต่กรณี เพราะเหตุจ้องใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ควรกำหนดมาตรการบังคับให้ศาลสั่งให้ผู้นั้นต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง และหากบุคคลดังกล่าวยังไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินซ้ำอีก ถือว่ากระทำการขัดต่อคำสั่งศาล ซึ่งต้องได้รับโทษโดยไม่มีการรอกการลงโทษ และให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้นั้นได้ทันที

(๗) ควรกำหนดให้มีการเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อสาธารณะด้วย

(๘) เพื่อให้การแจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการตรวจสอบการมีอยู่จริงของทรัพย์สินของกรรมการ ป.ป.ช. มีประสิทธิภาพ ควรบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาต้องตั้งกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยใช้วิธีเดียวกับที่ ป.ป.ช. ดำเนินการ

(๙) ควรบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนว่า สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องบูรณาการการทำงานภายในองค์กรทุกด้านเข้าด้วยกัน เช่น เมื่อสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลใด ต้องนำข้อมูลดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาในฐานความผิดร้ายวกติด้วย เป็นต้น

ประเด็นที่ ๒.๔ การดำเนินคดีกรณีจิตใจไม่เย็นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

(๑) เพื่อลดภาระการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ควรกำหนดให้การดำเนินคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) เมื่อปรากฏว่าผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จงใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจเสนอคดีโดยตรงต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบแล้วแต่กรณี เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สิน โดยไม่ต้องส่งให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ส่งฟ้องคดี เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินคดี ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

(๓) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐใดจงใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อนนับแต่วันที่ศาลสั่งประทับฟ้อง จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ แตกต่างกันเพียงประเด็นวันเริ่มหยุดปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น โดย สปท. เสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหยุดการปฏิบัติหน้าที่ในทันที จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา

(๔) ควรเพิ่มบทบัญญัติเพื่อรองรับกระบวนการใช้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน กรณีที่ศาลมีคำพิพากษายกคำร้องหรือพิพากษาให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินบางส่วน หากอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาโดยบัญญัติลักษณะเดียวกับที่บัญญัติในร่างมาตรา ๑๑๓

ประเด็นที่ ๒.๕ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

(๑) การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินกรณีร่ำรวยผิดปกติ ในบทนิยามคำว่า “ร่ำรวยผิดปกติ” ควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีการมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ เพื่อให้การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินกรณีร่ำรวยผิดปกติต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ครอบคลุมถึงกรณีการมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติสืบเนื่องจากการเปรียบเทียบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

(๒) ควรบัญญัติมาตรการคุ้มครองบุคคลภายนอกที่สุจริตและเสียค่าตอบแทนซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากคำสั่งริบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยบัญญัติลักษณะเดียวกับมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒^๑

ประเด็นที่ ๒.๖ การเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑) ควรเพิ่มบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทุจริต และเปิดเผยความรู้ดังกล่าวแก่ประชาชน เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำการทุจริต ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (UNCAC)

(๒) ควรกำหนดมาตรการป้องกันมิให้มีการก้าวร้าวการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ เพื่อมิให้ศาลปกครองก้าวล่วงคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และควรกำหนดหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระให้ชัดเจนเพื่อมิให้ศาลปกครองเข้ามามีเขตอำนาจเหนือการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระ และในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระและศาลปกครองควรกำหนดให้องค์กรหนึ่งทำหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาด

(๓) ควรมีกลไกส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต และควรคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต โดยปกปิดข้อมูลของผู้แจ้งเบาะแสเป็นความลับ ห้ามเปิดเผย เว้นแต่ผู้แจ้งเบาะแสะจะอนุญาตให้เปิดเผยได้

(๔) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แจ้งเบาะแสะการทุจริต ควรมีมาตรการคุ้มครองพยาน โดยกำหนดให้สามารถย้ายออกจากพื้นที่ที่มีการทุจริตได้ เพื่อให้ปลอดภัยจากการกลั่นแกล้งของผู้บังคับบัญชาที่ทุจริต

(๕) กรณีที่เจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ท. ที่รับแจ้งเบาะแสะแล้วนำข้อมูลการแจ้งเบาะแสะนั้นไปเผยแพร่แก่ผู้ถูกกล่าวหา ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และต้องลงโทษขั้นต้นให้พ้นจากตำแหน่งทันที

(๖) ควรมีบทลงโทษที่เด็ดขาด รวดเร็ว และรุนแรง สำหรับบุคคลที่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. รวมทั้งการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ดำเนินการแทน เช่น คณะกรรมการ ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นต้น โดยเฉพาะบุคคลที่ข่มขู่ คุกคาม จู่โจม หรือให้สินบนแก่พยาน เพื่อไม่ให้พยานให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี

^๑ มาตรา ๕๐ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๙ อาจยื่นคำร้องขอ ก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๙ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า ตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

(๓) ควรจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้แก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างเพียงพอ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดงบประมาณตามความซับซ้อนและความยุ่งยากของคดี หรือกำหนดเป็นสัดส่วนร้อยละของงบประมาณแผ่นดิน

ประเด็นที่ ๒.๗ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรมนั้น เป็นพื้นฐานของการสร้างความรู้เกี่ยวกับการทุจริตและเป็นการป้องปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรรักษาหลักการเดิมที่เคยบัญญัติในหมวด ๘ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พิจารณาประกอบกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. (ฉบับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว) เพื่อบัญญัติไว้ในหมวด ๖ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม โดยอาจกำหนดฐานความผิดตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ ทั้งอาญา วินัย และจริยธรรม

ประเด็นที่ ๒.๘ การบูรณาการงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คณะอนุกรรมการไม่เห็นด้วยกับการมีบทบัญญัติในหมวด ๗ การบูรณาการงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เนื่องจากไม่เหมาะสมที่จะกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เป็นผู้ดำเนินการในหมวดนี้จะเหมาะสมมากกว่าให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรมุ่งดำเนินงานเฉพาะด้านการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเท่านั้น มิใช่มุ่งดำเนินงานด้านการบูรณาการงบประมาณ เนื่องจากการกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการงบประมาณ คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจถูกแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่จนขาดความเป็นอิสระได้

ประเด็นที่ ๓ ประเด็นอื่นๆ

(๑) ควรจัดตั้งกรมการข้าราชการ ป.ป.ช. (ก.ปปช.) เพื่อบริหารงานทรัพยากรบุคคลเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ให้มีคุณภาพและสมรรถนะสูงเพียงพอที่จะทำงานตามภารกิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีภารกิจครอบคลุมการบริหารจัดการตามวงรอบการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การกำหนดความต้องการสรรหา พัฒนา ดำรงรักษา และการพ้นจากราชการ รวมถึงแผนกำลังคน การกำหนดระบบเส้นทางการรับราชการ (Career Path) ระบบการทดแทนตำแหน่งสำคัญ (Succession Plan) ระบบสอนงาน (Coaching) ระบบหมุนเวียนบุคคล (Rotation) และระบบบุคคลสมรรถนะสูง รวมถึงยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลของ ป.ป.ช. ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ที่เสนอให้ปรับบทบัญญัติในร่างมาตรา ๑๘๓ วรรคแรก ให้มีคณะกรรมการองค์กรกลางบริหารงานบุคคลเช่นเดียวกันแต่แตกต่างกันเพียงองค์ประกอบซึ่งคณะอนุกรรมการ

เห็นว่าควรมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการบริหารทรัพยากรบุคคลในสัดส่วนที่เหมาะสมเป็นกรรมการด้วย

(๒) ควรวางระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อตัดสินกรณีทุจริตที่ซับซ้อนระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. กับบุคลากรของหน่วยงานที่มีภารกิจร่วมกัน (Clearing House) เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น และมีหลักสูตรการศึกษาร่วมกันในระดับต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมกับส่วนบุคคล

(๓) อำนาจการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจแต่งตั้ง โยกย้ายเฉพาะผู้บริหารระดับสูงโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการข้าราชการ ป.ป.ช. เท่านั้น ส่วนการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย เจ้าหน้าที่ระดับผู้อำนวยการสำนักงานลงไป ควรให้เป็นอำนาจของเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ปช. ประกาศกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ที่เสนอให้การบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ ให้เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ มีอำนาจบรรจุและหรือแต่งตั้ง

(๔) กระบวนการสอบสวนตามมาตรา ๑๔๔ ของรัฐธรรมนูญ ควรใช้กระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลัก

(๕) การปฏิรูปสำนักงาน ป.ป.ช. ควรให้ความสำคัญกับการจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค โดยให้กำหนดให้โอนภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมาเป็นภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค ทั้งงานด้านการปราบปราม งานด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน และงานด้านการป้องกัน เพื่อเป็นการบูรณาการ อัตรากำลังและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

(๖) วิธีการจัดสรรงบประมาณให้แก่สำนักงาน ป.ป.ช. จะมีวิธีการอย่างไรเพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับงบประมาณอย่างเพียงพอโดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ โดยอาจกำหนดจำนวนและขนาดของคดีทุจริต

(๗) สถานะของกรรมการชุดปัจจุบัน ควรคำนึงถึงคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นหลัก

(๘) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันจะได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ แต่ปรากฏว่ากลไกที่บัญญัติในกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการไม่มีสภาพบังคับได้จริงในทางปฏิบัติ ดังนั้น จะมีกระบวนการอย่างไรที่จะบัญญัติมาตรการเชิงบังคับไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้หน่วยงาน หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจต้องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีใช้ความลับของราชการ เพื่อให้มีกระบวนการตรวจสอบโดยภาคประชาชนซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการป้องปรามการทุจริตอย่างหนึ่ง รวมทั้งเป็นการเพิ่มเครื่องมือหรือกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ

(๙) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบทุจริตคอร์รัปชันตามมาตรา ๕๐ (๑๐) มาตรา ๖๓ และมาตรา ๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะทำอย่างไรเพื่อให้กลุ่มประชาชนที่เฝ้าระวังและตรวจสอบทุจริตคอร์รัปชันมีฐานะเป็นผู้เสียหายในคดีประโยชน์สาธารณะแทนประชาชน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสัญญาทางปกครอง สัญญาสัมปทาน และสัญญาทุกประเภทที่รัฐผูกพันกับ

ภาคเอกชน และมีกระบวนการพิจารณาแบบพิเศษเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และปรับปรุงการให้เงินรางวัล
ตามมาตรา ๑๐๓/๓ เดิมให้มีประสิทธิผลมากขึ้น
